

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੀ

ਚੋਪੜਾ ਅਤੇ ਗੋਸਾਈਂ ਜੇ.ਜੇ.ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ

ਬਾਲਮਕੰਦ, - ਅਪੀਲਕਰਤਾ।

ਬਨਾਮ

ਪਿੰਡੀ ਦਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਜਵਾਬਦਾਤਾ।

1950 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰੈਗੂਲਰ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਨੰ 219

ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ-ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸੰਪੱਤੀ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਰਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ-ਵੇਚਣ ਦੀ ਹੱਦ, ਕੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਹੋਈ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ-ਲੈਣ-ਦੇਣ, ਕੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ-ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਚਾਰ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸੰਪੱਤੀ ਵੇਚਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਸੰਪੱਤੀ ਵੇਚਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਵਿਕਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਪੈਸੇ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਅਚੱਲ ਸੰਪੱਤੀ ਵਰਗੀ ਸਥਿਰ ਸੰਪੱਤੀ ਨੂੰ ਨਕਦ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣਾ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਿਸੇ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਖਰੀਦ ਮੁੱਲ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਕੀਮਤ ਹੈ; ਇਸ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਕਿ ਖਰੀਦ ਦੇ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਹੋਰ ਸੰਪੱਤੀ ਨਾਲ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੇਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਰੀਦ ਦਾ ਪੈਸਾ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਖੇਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੀਮਤ ਅਤੇ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਕੀਮਤ ਸਹੀ ਹੋਵੇ।

ਸ੍ਰੀ ਏ.ਐਸ. ਗਿਲਾਨੀ, ਵਧੀਕ ਸਬ-ਜੱਜ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਬਟਾਲਾ, ਮਿਤੀ 26 ਜੂਨ, 1950 ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਡਿਕਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸ਼ਮੀਰ ਚੰਦ ਅਤੇ ਪੀ.ਸੀ. ਜੈਨ।

ਰੂਪ ਚੰਦ ਅਤੇ ਡੀ.ਆਰ. ਮਨਚੰਦਾ ਇੰਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਫ਼ੈਸਲਾ

ਗੋਸਾਈਂ ਜੇ. ਇਸ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ: ਬਟਾਲਾ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਬਾਲਮੁਕੰਦ ਨੇ ਤਰੀਕ 12 ਫਰਵਰੀ 1947 ਨੂੰ ਪਿੰਡੀ ਦਾਸ, ਹਵੇਲੀ ਰਾਮ, ਖੇਮ ਚੰਦ ਅਤੇ ਸਤ ਪਾਲ ਪੁੱਤਰ ਨਿਹਾਲ ਚੰਦ ਵਾਸੀ ਬਟਾਲਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੌਜਾ ਫੈਜ਼ਪੁਰ (ਬਟਾਲਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ) ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ 13 ਕਨਾਲ 1 ਮਰਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ 3/20 ਹਿੱਸੇ ਦੀ

9,687-8-0 ਰੁਪਏ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਹੋਏ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕੀਤਾ। ਮੁਦਈ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਚਾਰੋਂ ਮੁਦਾਲਾ ਸਕੇ ਭਰਾ ਸਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਮੁਦਾਲਾ ਪਿੰਡੀ ਦਾਸ, ਕਾਰਕੁਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸੀ, ਕਿ ਮੁਦਾਲਾ ਨੰਬਰ 1 ਬਤੌਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸੰਪੱਤੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਗਾਨਗੀ (ਵੇਚਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੇਣ) ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਰੱਥ ਸੀ, ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚਲੀ ਸੰਪੱਤੀ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸੰਪੱਤੀ ਸੀ, ਕਿ 1 ਅਕਤੂਬਰ, 1945 ਨੂੰ ਮੁਦਾਲਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਵਜੋਂ ਮੁਦਈ ਨਾਲ 250 ਪ੍ਰਤੀ ਮਰਲਾ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸੰਪੱਤੀ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਤੋਂ ਬਿਆਨੇ ਵਜੋਂ 100 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਕਿ ਮੁਦਈ ਤੋਂ ਬਾਕੀ ਬਚੀ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਰਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਹਿਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਕਰੀਨਾਮੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਉਹ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਸਨ, ਕਿ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕੀਮਤ 9,787-8-0 ਰੁਪਏ ਪਾਈ ਗਈ, ਅਤੇ ਬਿਆਨੇ ਵਜੋਂ ਅਦਾ ਕੀਤੇ 100 ਰੁਪਏ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਦਈ 9,687-8-0 ਰੁਪਏ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਮੁਦਾਲਾ ਨੰ 1 ਨੇ ਇੱਕ ਅਤੇ ਮੁਦਾਲਾ ਨੰ. 2 ਤੋਂ 4 ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਮੁਦਾਲਾ ਨੰਬਰ 1 ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਵੇਚੀ ਗਈ ਸੀ: ਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਵੇਚੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਅਸਲ ਵਿਚ 'ਜਵਾਹਰ ਨਗਰ' ਨਾਮਕ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਇਕ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ; ਕਿ ਵਿਕਰੀ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਹਰ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਤੇ ਰੱਦ ਸੀ; ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਮੁਦਾਲਾ ਪੱਖਾਂ ਨੰ 2 ਤੋਂ 4 ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉੱਕਤ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਖਾਸ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੁਦਾਲਾ ਪੱਖ ਨੰ.2 ਤੋਂ 4 ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੁਦਾਲਾ ਪੱਖ ਨੰ.1 ਨੇ ਮੁਦਈ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਉਹ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੁਦਾਲਾ ਪੱਖ ਹਿੰਦੂ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 3 ਅਪ੍ਰੈਲ 1947 ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਪਿੰਡੀ ਦਾਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੱਠ ਮੁੱਦੇ ਬਣਾਏ:-

- (1) ਕੀ ਮੁਦਾਲਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਬਤੌਰ ਖੁਦ ਅਤੇ ਮੁਦਾਲਾ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਰਤਾ ਵਜੋਂ 1 ਅਕਤੂਬਰ, 1945 ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਨਾਲ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਲਈ ਇਕ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ?
- (2) ਕੀ ਮੁਦਾਲਾ ਨੰ 2 ਤੋਂ 4 ਮੁਦਾਲਾ ਨੰਬਰ 1 ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ?
- (3) ਕੀ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸੰਪੱਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁਦਾਲਾ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 4 ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ?
- (4) ਕੀ ਉੱਕਤ ਵਿਕਰੀ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਹੈ? ਜੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ?
- (5) ਜੇਕਰ ਮੁਦਾਲਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਵਿਚਕਾਰ ਉੱਕਤ ਸਮਝੌਤਾ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਮੁਦਾਲਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਵੇਚਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? (ਓ ਪੀ)

ਓਨਸ (Onus) ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਪਰ ਇਤਰਾਜ਼ ਖਾਰਜ ਹੋ ਗਿਆ, - ਪੈਰਾ 269, ਮੁੱਲਾ ਦਾ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ, 9ਵਾਂ ਸੰਸਕਰਨ।

(6) ਜੇਕਰ ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਾਲਾ ਪੱਖ ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵੇਚਣ ਦਾ ਉੱਕਤ ਸਮਝੌਤਾ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚੋਂ ਮੁਦਾਲਾ ਨੰਬਰ 1 ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਦੇਣ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ?

(7) ਕੀ ਮੁਦਾਲਾ ਪੱਖ ਨੰ 4 ਵੇਚਣ ਦੇ ਉੱਕਤ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਨਾਲ ਪਾਬੰਦ ਹੈ?

(8) ਰਾਹਤ/ਛੋਟ

ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਕਿ ਮੁਦਾਲਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਬਤੌਰ ਖੁਦ ਅਤੇ ਮੁਦਾਲਾ ਪੱਖ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਰਤਾ ਵਜੋਂ 1 ਅਕਤੂਬਰ, 1945 ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ 250 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਰਲਾ ਹੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵੇਚਣ ਲਈ ਇਕ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ; ਕਿ ਮੁਦਾਲਾ ਪੱਖ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 4 ਮੁਦਾਲਾ ਪੱਖ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ; ਕਿ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸੰਪੱਤੀ ਮੁਦਾਲਾ ਪੱਖ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸੰਪੱਤੀ ਸੀ; ਕਿ ਉੱਕਤ ਵਿਕਰੀ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਮੁਦਾਲਾ ਪੱਖ ਦੇ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 4 ਤੇ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਪਾਇਆ ਕਿ ਸੈਂਦੇ ਨੂੰ ਮੁਦਾਲਾ ਪੱਖ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸੰਪੱਤੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੁਦਾਲਾ ਨੰਬਰ 4 ਵੇਚਣ ਦੇ ਉੱਕਤ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਕੋਈ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 26 ਜੂਨ, 1950 ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਮੁਦਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਲਈ ਆਇਆ ਹੈ।

ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਵਕੀਲ ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 1, 2, 3, 5 ਅਤੇ 6 'ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਲੜੇ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਮੀਰ ਚੰਦ ਨੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਵਿਕਰੀ ਸਾਂਝੇ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਤ ਪਾਲ ਜੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਨਾਲ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਣਯੋਗ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ/ਦਾਅਵੇ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਮੁਦਾਲਾ ਪੱਖ ਨੰ. 2 ਤੋਂ 4 ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉੱਕਤ ਵਿਕਰੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। 3 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1947 ਨੂੰ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਦਈ ਬਾਲਮੁਕੰਦ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਉਸ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੁਦਈ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਵੇਚਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਸਹੀ ਸ਼ਬਦ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਲਈ ਗਈ ਸੀ ਉਹ ਹਨ-

ਮੁਦਾਲਾ ਪੱਖ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 4 ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁਦਾਲਾ ਨੰਬਰ 1 ਕਰਤਾ ਹੈ। ਮੁਦਾਲਾ ਪੱਖ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦੀ ਚੰਗੀ ਕੀਮਤ ਮਿਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੁਦਾਲਾ ਪੱਖ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਲੋੜ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵੰਡ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੁਦਾਲਾ ਪੱਖ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਮਾਬੰਦੀ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਗਿਰਵੀਨਾਮੇ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.9, 10 ਅਤੇ 11 ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਖੁਦ ਬਤੌਰ P.W. 12 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਇਹ ਸਾਬਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 1 ਅਕਤੂਬਰ, 1945 ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਬਾਲਮੁਕੰਦ ਨੇ ਦੇਵੀ ਸਹਾਏ ਦੇ 23/120 ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਖਰੀਦ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਵਿਵਾਦਿਤ

ਸਾਂਝਾ ਖਾਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਇਸ ਗਿਰਵੀਨਾਮੇ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.9 ਬੁਆ ਦਾਸ, ਬਟਾਲਾ ਦੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਲੇਖਕ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਦਲਾਲਾਂ ਵੇਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 10, ਅਤੇ ਨਰਿੰਜਨ ਦਾਸ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 11 ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਬੁਆ ਦਾਸ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪਰੀਸਰ ਵਿੱਚ 23/120 ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਵਿਕਰੀਨਾਮਾ ਲਿਖਣ ਸਮੇਂ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਪਿੰਦੀ ਦਾਸ ਅਤੇ ਸਤ ਪਾਲ, ਮੁਦਾਲਾ ਪੱਖ ਵੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬੁਆ ਦਾਸ ਕੋਲ ਉਸ ਦੀ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਲੈਣ ਲਈ ਆਏ ਸਨ। ਪਿੰਡੀ ਦਾਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੁਦਈ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ 23/120 ਹਿੱਸਾ ਖਰੀਦਿਆ ਹੈ, ਦਲਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਕੀਮਤ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਕਿ ਮੁਦਈ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਮੀਨ 175 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਰਲੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਿੰਡੀ ਦਾਸ ਨੇ ਦਲਾਲਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮੁਦਈ ਆਪਣਾ 3/20 ਹਿੱਸਾ 250 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਰਲੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਫਿਰ ਦਲਾਲਾਂ ਨੇ ਮੁਦਈ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ 250 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਰਲੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਮੁਦਾਲਾਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ। ਮੁਦਈ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੰਯੁਕਤ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਸਹਿ-ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਸੀ। 23/120 ਹਿੱਸਾ ਖਰੀਦ ਕੇ ਮੁਦਈ ਨੇ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ 17/20 ਹਿੱਸਾ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ 3/20 ਹਿੱਸਾ ਬਾਕੀ ਬਚਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਸੀ ਜੋ ਮੁਦਾਲਾ ਪੱਖ ਨੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਖਰੀਦ ਨਾਲ ਮੁਦਈ ਖਾਤੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮਾਲਕ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਦਈ ਨੇ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੂਰਨ ਮਾਲਕ ਬਣਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਮੁਦਈਆਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਪਿੰਡੀ ਦਾਸ ਨੂੰ 100 ਰੁਪਏ ਬਿਆਨੇ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਰਤਾ ਵਜੋਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ। ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸਤ ਪਾਲ ਤੋਂ ਪਿੰਡੀ ਦਾਸ ਨੇ ਸਲਾਹ ਲਈ। ਸਤ ਪਾਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਦਲਾਲ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.10 ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.11, ਨੇ ਸਹੁੰ ਖਾਧੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਇਸ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਦਈ ਨੇ ਉਸ ਛੋਟੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਹੱਕ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਰੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਖਰੀਦ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲਈ ਅਤੇ ਮੁਦਾਲਾ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕੀਮਤ 250 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਰਲਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਜੋ ਉਸੇ ਦਿਨ 175 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਰਲੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਵੇਚੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ (Exhibit) ਪੀ 5 ਮੁਤਾਬਿਕ 1939 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਾਮੂਲੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਖਰੀਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਿ ਪਿੰਡੀ ਦਾਸ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਮਨ ਕਿਉਂ ਬਦਲ ਲਿਆ। ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਾਲਾ ਪੱਖ ਨੰ. 2 ਅਤੇ 3 ਇਸ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਜਾਂ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਾਲਾ ਪੱਖਾਂ ਨੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਉੱਚ ਕੀਮਤ ਅਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਂਝੇ ਖਾਤੇ ਦੇ ਇਸ ਛੋਟੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਾ ਸਕਦੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਨੇ ਸੌਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ। ਮੁਦਈ, ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਮੁਦਾਲਾ ਪੱਖ ਨੇ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲੜਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਵਿਕਰੀ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮੁਦਾਲਾ ਪੱਖਾਂ ਤੇ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਕਰੀ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਰਨੈਰ ਚੰਦ ਨੇ *ਮੁੱਲਾ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ* ਦੇ ਪੈਰਾ 243 ਏ ਵੱਲ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹਨੂਮਾਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੇ ਕੇਸ ((1) 8 Moo. Ind. App. 393) ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸ਼ਬਦ "ਸੰਪੱਤੀ

ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ" ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਸੰਪੱਤੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਖਤਰੇ ਵਾਲੇ ਖਤਰੇ ਜਾਂ ਤਬਾਹੀ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਗਣਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰੱਖਿਆਤਮਕ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਜੇ ਇੱਕ ਸਮਝਦਾਰ ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟੀ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਕਿ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਟੈਸਟ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਸਮਝਦਾਰ ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਟਰੱਸਟੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਸਾਰੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡੀ ਦਾਸ ਅਤੇ ਸਤ ਪਾਲ ਨੇ ਇਹ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ 250 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਰਲੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਵੇਚਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸੇ ਦਿਨ ਉਸੇ ਖਾਤੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ 175 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਰਲੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਵੇਚੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸੌਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 7,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਬਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤ ਦੀ ਬਜਾਏ 10,000 ਰੁਪਏ ਦਵਾਏਗਾ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੁਦਾਲਾ ਪੱਖ ਸਾਂਝੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਆਮਦਨ ਨਹੀਂ ਕਮਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਦਾ ਕੇਸ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡੀ ਦਾਸ ਅਤੇ ਸਤ ਪਾਲ ਜੋ ਕਿ ਵਪਾਰੀ ਹਨ, ਨੇ ਇੱਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ 10,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਨਕਦ ਰਾਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਲਾਭ ਦੇਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵੰਡ ਮਾਲ ਅਫਸਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਜੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਮੀਰ ਚੰਦ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾ ਸਕਦੇ। ਉਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ ਵਿਕਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਕੀਮਤ ਉਸ ਦਿਨ ਬਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਨਾਲੋਂ 75 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਰਲਾ ਵੱਧ ਸੀ, ਸੰਪੱਤੀ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਲਾਭ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਦਲੀਲ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਕੀ ਇਸ ਦੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਲੋੜ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ *ਜਗਤ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਥੁਰਾ ਦਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ* ((1) I.L.R. 50 All. 969 (F.B.)), *ਸਈਅਦ ਹਯਾਤ ਅਲੀ ਸ਼ਾਹ ਬਨਾਮ ਨੇਮ ਚੰਦ ਨਾਬਾਲਗ* ((2) A.I.R. 1945 Lah. 169), *ਲਾਲਾ ਆਤਮਾ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਠਾਕੁਰ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ* ((3) A.I.R. 1938 P.C. 77) ਵੱਲ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਵੱਲ ਵੀ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ *ਸਵਰਨ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਆਦਿ* ((4) R.S.A. 175 of 1948) ਵਿੱਚ, ਕਪੂਰ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ 5 ਜੂਨ, 1951 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਤੱਥ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਨੇ ਵਧੇਰੇ ਕੀਮਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਵਿਕਰੀ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਜਗਤ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਥੁਰਾ ਦਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ((1) I.L.R. 50 All. 969 (F.B.)) ਵਿੱਚ ਬਿਜਨੈਰ ਤੋਂ ਅਠਾਰਾਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹੀ ਮੀਲ ਦੂਰ ਸੰਪੱਤੀ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦਾ ਪੱਖਪਾਤ, ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬਾਲਗ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਅਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਲੱਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਸ ਸੰਪੱਤੀ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਹੋਰ ਸੰਪੱਤੀ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੰਪੱਤੀ ਬਹੁਤ ਲਾਭਮੰਦ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਵੇਚੀ ਗਈ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕ ਮੰਦਭਾਗੀ ਘਟਨਾ ਇਹ ਵਾਪਰੀ ਕਿ ਜਿਸ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਪੈਸਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਸੀ, ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਵਿਕਰੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੰਗੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਉਸ ਸੰਪੱਤੀ ਨੂੰ ਵੇਚਣਾ ਸੀ ਜਿਸਦਾ

ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸੰਪੱਤੀ ਖਰੀਦਣਾ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਪਰਿਵਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਸਯਦ ਹਯਾਤ ਅਲੀ ਸ਼ਾਹ ਬਨਾਮ ਨੇਮ ਚੰਦ ਨਾਬਾਲਗ ((1) A.I.R. 1945 Lah. 169 (F.B.)), ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਇਹ ਸਨ ਕਿ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਵਪਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਚਾਂਦਨੀ ਚੈਕ, ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਨੇੜੇ ਇੱਕ ਕਰਿਆਨੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਲਗਭਗ 1928 ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੀ। ਫਿਰ ਕਰਿਆਨੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਾਈਕਲ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਇਸ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਆਮਦਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਸੀ। ਸੰਨ 1938 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੇ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜੱਦੀ ਸੰਪੱਤੀ 'ਤੇ ਠਾਕਰ ਦਾਸ ਤੋਂ 2300 ਰੁਪਏ ਉਧਾਰ ਲਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਸਾਲ ਇਸ ਸੰਪੱਤੀ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਨੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪੈਸੇ ਲੈਣ ਲਈ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਸਾਈਕਲ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੈਰਾਂਬੁਲੇਟਰਾਂ ਅਤੇ ਰਬੜ ਦੇ ਘੋਲ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਘੇਰਾ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਾਰੀ ਪੀਠ/ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਰਵੀਨਾਮਾ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਸੀ।

ਸਵਰਨ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਜੇ. ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਆਦਿ ((2) R.S.A. 175 of 1948) ਵਿੱਚ ਕਪੂਰ ਜੇ. ਦੇ ਗੈਰ-ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਇਹ ਸਨ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਮਦਨ ਗੋਪਾਲ 50 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਧੀਆਂ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮਾਮੂਲੀ ਤਨਖਾਹ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਭਤੀਜੇ ਸੁਰੇਂਦਰ ਨਾਥ ਨਾਲ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਰੇਂਦਰ ਨਾਥ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਖੇ ਜਿਸ ਸੰਪੱਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨਾ ਮਦਨ ਗੋਪਾਲ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਕੱਪੜਾ ਕਾਰੋਬਾਰ 'ਤੇ ਪੈਸਾ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਉਸ ਸੰਪੱਤੀ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਪਾਇਆ ਕਿ ਮਦਨ ਗੋਪਾਲ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਚੰਗੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਸੰਪੱਤੀ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਪੈਸੇ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਉਹ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਵਧ ਰਹੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ। ਕਪੂਰ, ਜੇ., ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੰਪੱਤੀ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਸੀ।

ਲਾਲਾ ਆਤਮਾ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਠਾਕੁਰ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ((1) A.I.R. 1938 P.C. 77), ਰਿਵਾਜ/ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਇੱਕ ਕਿਸਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਤੱਥ ਇਹ ਸਨ ਕਿ ਵਿਕਰੇਤਾ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲੀਆ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਵੀ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਵਿਕਰੀ ਚੰਗੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਮੁਦਈ ਸੰਪੱਤੀ ਲਈ ਕੋਈ ਲਾਭ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡੀ ਦਾਸ ਬਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚਣ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸੰਪੱਤੀ ਲਈ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤੱਥ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਕਿ ਵਿਕਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਪੈਸੇ ਦੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਲੋੜ ਸੀ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ

ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਅਚੱਲ ਸੰਪੱਤੀ ਵਰਗੀ ਸਥਿਰ ਸੰਪੱਤੀ ਨੂੰ ਨਕਦ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣਾ ਜੋ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਦੁਆਰਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਖੁੱਦ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਵਕੀਲ, ਸ੍ਰੀ ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਮਨਚੰਦਾ ਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ *ਹੇਮ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਨਾਥੂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ* ((1) I.L.R. 59 Bom. 525) ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਸਾਰੀ ਪੀਠ (ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ) ਅਥਾਰਟੀ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਨੁਕਤੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਰ ਜੌਹਨ ਬੀਓਮੋਟ, ਸੀ.ਜੇ., ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ, ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੰਨਾ 543 ਅਤੇ 544 'ਤੇ ਜੋ ਦੇਖਿਆ ਉਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

"ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, *ਜਗਤ ਨਰਾਇਣ ਬਨਾਮ ਮਥੁਰਾ ਦਾਸ* ((2) I.L.R. 50 All 969) ਵਿੱਚ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਵਿਚਾਰ, ਕਿ ਇਹ ਸਵਾਲ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਮੁੜਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸਮਝਦਾਰ ਮਾਲਕ ਆਪਣੀ ਸੰਪੱਤੀ ਨਾਲ ਕੀ ਕਰੇਗਾ, ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਜਬੀਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਸੰਪੱਤੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੇਚ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਸੰਪੱਤੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਇੱਕ ਸਮਝਦਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੰਦਾ। ਇੱਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਿਸੇ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਖਰੀਦ ਮੁੱਲ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਕੀਮਤ ਹੈ; ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖਰੀਦ ਦੇ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦ ਦਾ ਪੈਸਾ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਅੰਤਮ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਨਾਬਾਲਗ ਨੂੰ 600 ਰੁਪਏ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਇੱਕ ਟੁਕੜੇ ਦੀ ਥਾਂ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ 900 ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਿਆਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ; ਪਰ ਕੀ ਇਹ ਵਿਆਜ 600 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਸੀ, ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਵੇਚਣ ਲਾਹੇਵੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਖਰੀਦ ਦਾ ਪੈਸਾ ਕਿਸੇ ਦਿਵਾਲੀਏ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਾਬਾਲਗ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕੇਵਲ ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਸੰਪੱਤੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਧਾਉਣ ਜਾਂ ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਸੰਪੱਤੀ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਮੈਂ ਇੰਨੀ ਡੂੰਘਾਈ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਪਾਟਕਰ *ਰਾਘੋ ਬਨਾਮ ਜਗਾ ਏਕੇਬਾ* ((2) I.L.R. 46 Bom. 342) ਵਿੱਚ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਲਈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨਾਬਾਲਗ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਵਿਕਰੀ ਉਸ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਉਸ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਫਿਰ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਹੋਇਆ ਮੰਨੇਗੀ, ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਜੋ ਕਿ ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਹੋਰ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਕਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਜੋ ਬਹੁਤ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੀਮਤ, ਅਤੇ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਕੀਮਤ, ਉਚਿਤ ਸਨ; ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਿੰਚਾਈ ਲਈ ਪੈਸਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਨਾਬਾਲਗ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਸਥਾਈ ਸੁਧਾਰ ਲਈ; ਜਾਂ ਇੱਕ ਲਾਹੇਵੰਦ ਵਟਾਂਦਰੇ; ਜਾਂ *ਨਗੀਨਦਾਸ ਮਾਨੇਕਲਾਲ ਬਨਾਮ ਮਹਿਮਦ ਯੂਸਫ਼* ((2) I.L.R. 46 Bom. 342) ਵਰਗਾ ਮਾਮਲਾ, ਜਿੱਥੇ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਵਿਘਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਵੇਚਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਕਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਕੀਮਤ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ

ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਖਰੀਦਾਰੀ ਦੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ, ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਅਤੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੈਂ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ”

ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤਕ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਹ ਪਾਇਆ ਕਿ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਵਿਕਰੀ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮੁਦਾਲਾ ਪੱਖ ਦੇ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 4 ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਲਈ ਕੋਈ ਡਿਕਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸੰਪੱਤੀ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਪਿੰਡੀ ਦਾਸ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਲਾਭ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸਨੂੰ ਵੇਚਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਅਸੀਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੁਦਾਲਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ 100 ਰੁਪਏ ਬਿਆਨੇ ਵਜੋਂ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਜਬਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਮੀਰ ਚੰਦ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਦਾਇਗੀ ਦੀ ਅਸਲ ਮਿਤੀ ਤੱਕ, ਮੁਦਾਲਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਇਹ ਰਕਮ 6 ਫੀਸਦੀ ਸਲਾਨਾ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਾਫ਼ੀ ਵਾਜਬ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਪਿੰਡੀ ਦਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਏ ਰਵੱਈਏ ਅਤੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਝੂਠੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਏ ਹਨ, ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਪਿੰਡੀ ਦਾਸ ਨੇ ਇਹ 100 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰੋਕੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਅਪੀਲ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਸੰਪੱਤੀ 1 ਅਕਤੂਬਰ, 1945 ਤੋਂ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਅਸਲ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ 6 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਲਾਨਾ ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ 100 ਰੁਪਏ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸੋਧਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਸ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਲਈ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, 1 ਅਕਤੂਬਰ, 1945 ਤੋਂ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ 6 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਲਾਨਾ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ 100 ਰੁਪਏ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਡਿਕਰੀ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਰਕਮ ਪਿੰਡੀ ਦਾਸ ਦੀ ਸੰਪੱਤੀ ਤੋਂ ਵਸੂਲੀ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗੀ। ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਸਹਿਣ ਕਰਨਗੀਆਂ।

ਚੇਪੜਾ, ਜੇ।

ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਬੀ ਆਰ ਟੀ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਕ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

